Ο «Βασιλιάς Ιωάννης» του Σαίξπηρ

## Μια παράσταση έντιμη και καθαρή...

**Ο ΣΑΙΞΠΗΡ**, σύμφωνα με τον Γιαν Κοτ, είναι όπως ο κόσμος ή όπως η ζωή. Κάθε εποχή βρίσκει σ' αυτόν ό,τι γυρεύει και ό,τι θέλει να δει. Ιδιαίτερα στα ιστορικά του δράματα ο σημερινός θεατής αντιμετωπίζει «στωικά» την ωμότητα των γεγονότων, εξοικειωμένος καθώς είναι πια με την άμετρη δίψα για εξουσία και τον παραλογισμό της βίας που στοιχειώνει τη δική του καθημερινότητα.

Τα έργα του μεγάλου ελισαβετιανού ποιητή, που ασχολούνται με την αρχή του 13ου μέχρι το τέλος του 15ου αιώνα και φέρουν για τίτλο τα ονόματα των βασιλιάδων (βασιλιάς Ιωάννης, βασιλιάς Ριχάρδος Β', Ερρίκος Ε', Ερρίκος Δ', Ερρίκος Στ', Ριχάρδος Β', Ριχάρδος Γ'), διαγράφουν ομοιόμορφους κύκλους.

Όλα οριοθετούνται από τη φιλοδοξία της κατάκτησης του θρόνου και της διατήρησής του πάση θυσία. Όλα καταλήγουν στο θάνατο του μονάρχη. Και σε όλα ο εκάστοτε τροπαιούχος κατακτά τη νίκη με ύπουλους αγώνες και στρατιές αιματηρών εγκλημάτων. Η Ιστορία αποδεικνύεται προβλέψιμη, αφού στην ουσία επαναλαμβάνεται. Τόσο, ώστε να φαντάζει ως ένα μωσαϊκό από πράξεις εξαιρετικά γελοίες.

Αυτή η γελοιότητα γίνεται σαφής στον «Βασιλιά Ιωάννη», κείμενο που εναρμονίζεται με σύγχρονους προβληματισμούς γύρω από τα απανταχού πολιτικά παιχνίδια. Ο Σαίξπηρ αντιμετωπίζει τα τεκταινόμενα με ειρωνικό βλέμμα -γεγονός που υποστήριξε εύστοχα τόσο η μετάφραση όσο και η σκηνοθεσία του Νίκου Χατζόπουλου στον Εξώστη του «Αμόρε».

Παρακολουθούμε, λοιπόν, την κυνική μάχη για την κατάκτηση του αγγλικού στέμματος ανάμεσα στο φυσικό του ηγεμόνα και το Γάλλο βασιλιά, ο οποίος, στην προσπάθειά του να υπερισχύσει, χρησιμοποιεί ως πιόνι τον Αρθούρο, ανιψιό του Ιωάννη και νόμιμο διεκδικητή του θρόνου. Η τραγικότητα υπονομεύεται από σατιρικά επεισόδια, η συγκινησιακή φόρτιση νοθεύεται από έναν έντονα σαρκαστικό λόγο.

Ενδεικτική είναι η σκηνή που, ενώ τα δύο αντίπαλα στρατεύματα χύνουν το αίμα τους στην πολιορκία του Ανζέ, οι ηγεμόνες ασχολούνται με παντρολογήματα. Ο σχεδιασμός ενός γάμου-τέχνασμα, που θα «ενώσει» τις δύο χώρες, μοιάζει αρχικά να είναι η λύση, αλλά το σχέδιο, δυστυχώς, αποτυγχάνει, με την παρέμβαση του Πάπα.

Η επόμενη κίνηση σε τούτη τη ριψοκίνδυνη παρτίδα σκάκι έχει ολέθριο αποτέλεσμα. Ο πανικόβλητος Ιωάννης φυλακίζει τον Αρθούρο και διατάζει την τύφλωσή του. Ο νεαρός πρίγκιπας σώζεται αλλά αυτοκτονεί. Οι Αγγλοι ευγενείς εξαγριώνονται και αποστατούν. Ωστόσο, όταν αντιλαμβάνονται τους κίβδηλους ελιγμούς των Γάλλων, επιστρέφουν στον Ιωάννη, που, στο μεταξύ, καταφέρνει να συμφιλιωθεί με την εκκλησία. Τέλος καλό, όλα καλά.

Εκτός από μία μικρή «λεπτομέρεια»: ο ασταθής, δόλιος και δειλός βασιλιάς της Αγγλίας, ανήμπορος να αντιμετωπίσει τις ευθύνες, καταφεύγει σε ένα μοναστήρι,

όπου πεθαίνει δηλητηριασμένος από ένα μοναχό.

Αυτό το πρώιμο, αμφιλεγόμενο έργο του Σαίξπηρ, σπάνια ανεβαίνει στη σκηνή. Υφολογικά αντιφατικό, διαθέτοντας αντιηρωικούς χαρακτήρες, που αγγίζουν τα όρια της καρικατούρας, ξεκινάει ως μία σατιρική μελέτη πάνω στους μηχανισμούς της εξουσίας -βασιλικής ή θρησκευτικής- και καταλήγει σε μονολόγους πατριωτικής έξαρσης. «…Τίποτα πια δεν πρόκειται να μας πληγώσει, αν η Αγγλία τον εαυτό της δεν προδώσει».

**Εξι ηθοποιοί, είκοσι ρόλοι στον Εξώστη του Αμόρε**

Στην παράσταση του «υπερώου» -παράσταση έντιμη και καθαρή- ο Νίκος Χατζόπουλος εκμεταλλεύτηκε στο έπακρο τον περιοριστικό χώρο, δημιουργώντας ατμόσφαιρα από το τίποτε. Γύρω από ένα τραπέζι, έξι ηθοποιοί μοιράζονται είκοσι ρόλους, αλλάζοντας κοστούμια και ταυτότητα εν ριπή οφθαλμού.

Και οι έξι ηθοποιοί της παράστασης -Μαρία Καλλιμάνη, Ελένη Κοκκίδου, Δέσποινα Κούρτη, Γιώργος Συμεωνίδης, Κοσμάς Φουντούκης και Φάνης Μουρατίδης- είναι ένα δεμένο ερμηνευτικό σύνολο, που, καθοδηγημένο από το σκηνοθέτη, μεταδίδει άμεσα, αβίαστα και με καταιγιστικό ρυθμό τόσο το νόημα όσο και το χιούμορ του κειμένου. Ο Φάνης Μουρατίδης, πληθωρικός και παιγνιώδης, σκιαγραφεί έντεχνα τη διπλή προσωπικότητα του Βασιλιά Ιωάννη. Μόνο που κάποιες στιγμές, αγγίζει τα όρια της υπερβολής.

Ο Κοσμάς Φουντούκης, έξοχος αφηγητής και δελφίνος-καρτούν, αποδίδει με μέτρο την κρυφή ειρωνεία του Σαίξπηρ. Η Μαρία Καλλιμάνη, με διάθεση περιπαικτική, κρατάει αμείωτο το ενδιαφέρον του θεατή, και η Δέσποινα Κούρτη (Αρθούρος) προσθέτει στα δρώμενα μια νότα αυθεντικής αθωότητας. Το λιτό σκηνικό (Μαρία Βασιλάκη), τα υπαινικτικά κοστούμια (Ιωάννα Τσάμη) και η ευφυής χρήση ελάχιστων αντικειμένων συμβάλλουν στο τελικό θετικό αποτέλεσμα.

**ΚΡΙΤΙΚΗ: ΕΛΕΝΗ ΠΕΤΑΣΗ**

15 Απριλίου 2005